

ŠTEV. 10

1935/36

LETNIK 66

Ivan Albreht:

Slovo.

Zbogom torej, šola!
Kar smo se učili,
zvesto bomo v srcih
svojih ohranili!

Da je domovina
naša skrbna mati,
ki vsak sin jo mora
zvesto varovati!

Da smo po vsi zemlji
vsi rodovi eno
samo božje ljudstvo,
za nebo rojeno!

In da domovini
služi najbolj ta,
kdor ohrani v srcu
vedno si Boga!

Zbogom torej, šola!
Kar smo se učili,
vse življenje v duši
bomo ohranili!

Adolf Šinkovec:

Žetev.

Šel je kmetič mimo zorečih njiv,
z dlanjo je božal klasje
in si zvižgal veselo in pel
o pšeničici, ki rase na domačih tleh,
o jeseni, ki je zlato žito dozorila,
in zdaj bo setev plodovito žel...

Njih židana volja hiti ko molitev
čez zrelo, zlato poljano —
pšenica valovi v pozdrav
drhtečim dušam v sreči
in žarečim očem...

Žanjice žanjejo in pojejo,
ko pojejo, klasje božajo mehko,
povezujejo ga v snope, [nišču ...
ki jih pokladajo v vrste po str-

Prepelica petpedika,
dekliška pesem ostaja ko dih
in smeh ko darovanje
v počesčenje soncu, zemlji in kmetu.

Medvedek Capljač.

Zgodba za najmlajše.

Ilustriral Fr. Košir.

12.

(Konec.)

Capljač še nikoli ni tako hudo jokal. Potegnil se je pod lesniko in se dušil v solzah. Prišla sta Šapar in Švedrač ter sta se mu čudila. Cmokačka bi bila najrajši še sama zajokala. Prikazala sta se še oče in mati.

Kaj je danes Capljaču?

»Kaj se je zgodilo?« so silili vanj.

»Stric... stric...« je hlipal.

Godrnjavs in Momljačka sta se spogledala. Res, Plešimoža ni bilo. To ni pomenilo nič dobrega.

»Kaj je s stricem?«

»Človek... človek ga je... pokadil s pihalnikom...«

»Kje?«

»Tam... ko je tresel drobnico...«

»In kje je človek?«

»Utekel je... Spodil sem ga... Palico sem mu zlomil...«

Godrnjavs je bil obupan, ves iz sebe od žalosti. Obenem ga je popadla jeza. Brcnil je kamen, ki mu je bil pod šakami, da je odletel daleč v gozd.

»Ali se stric ni več ganil?«

»Nič več... Tresel sem ga, a nič... Krvav je...«

Momljačka je začela jokati. Godrnjavs je hodil tja in sem. Ni se mogel pomiriti. Tako dolgo ni videl brata, a zdaj so mu ga ustrelili. To je bila zanj težka izguba.

Medvediči so preplašeni gledali. Bili so tihi, tihi.

»Ubogi Podplatar!« je vzdihnila Momljačka. »Ni bil več za življenje. Pa kako, da je šel tja?« je vprašala Capljača.

»Rekel je, da bi rad jedel drobnice.«

»Kdo mu je povedal zanje?« ga je vprašal oče.

»Jaz.«

Godrnjavs se je zelo razjezil. Belo je pogledal in hudó zacepetal. Kar udaril bi ga bil, če bi Capljaču kaj zaleglo. Besed pa mu ni prihranil.

»Ti in vedno ti!« ga je trdó ošteval. »Pri vsaki nesreči in nezgodi samo ti! Za pestuna nisi. Za lov nisi. Poslušáš toliko kot nič. Samo za nerodo si. Po svetu pojdeš! Nič več te nočem gledati v svojem brlogu. Se boš že naučil živeti.«

Capljač je nehal jokati. Smrkal je in si brisal solze. Oče je govoril resnico. Da bi vse vedel, tudi tisto, kar je bil izbleknil stricu, to bi bil šele hud. Tak medvedič res ni vreden, da živi v Hudi luknji. O, Capljač je to tedaj rad priznal. Po svetu pojde. In če bi mu zdaj tudi branili, po svetu pojde!

»Saj tudi grem,« je rekel. »Še nocoj.«

»Le pojdi! Boš videl, kako ti bo gódirlo od samih drobnicah in gobah.« Oče se ni dal potolažiti.

Toda mati je bila drugačna. Ko je videla, da sin zares odhaja, ga je milo gledala. Bridko ji je bilo pri srcu.

»Naj počaka do jutri,« je rekla. »Zdaj bo že kmalu noč.«

»Ti ga vedno zagovarjaš,« je zabrundal Godrnjavs.

Momljačka je vzdihnila.

Godrnjavs je molčal. Saj tudi njemu ni bilo lahko. Nazadnje je imel Capljača celò rad. Kljub temu, da je nikoli ni naredil prave. Toda za vedno ne more ostati v brlogu.

Capljač se je poslovil od Šaparja, Švedrača in Cmokačke. Mati je zajokala.

Oče ga je spremil kos poti. Zdaj se mu je že pohladila jeza. Sinova usoda ga je malce skrbela. Pa saj je bilo še daleč do trde zime. Svet je velik. Ni, da bi se dalo živeti le v Hudi luknji.

»Človeka se ogiblji in volovjih rogov,« ga je poučil, ko sta se ločila.

Medvedek je samo prikimal. Bilo mu je grenkó pri srcu.

Izginil je v gozdu. Nikoli več ga ni biló v Hudo luknjo. Bajè je postal slaven medved in doživel visoko starost.

Podkamenski:

Prvo obhajilo.

Janezek pripoveduje:

»Oh, kako lepó bilo je!

Mama, ti ne veš!

Kajti sama k obhajilu

redkokdaj le greš.

Hostija, to kruhek bel je.

kruhek bel, droban.

V njej pa Jezus čisto cel je
dan na dan.«

Pred nevihto.

*Milka, Tilka in Marjeta
ob studencu rajajo,
Tinček na piščalko piska,
ko oblački vstajajo.*

*Tinček pa neutrudno piska,
kliče vodnega moža,
ki za mlinom včasih vriska
in iz vode se smehlja.*

*Sonce skriva se, zardele
deklice že gledajo
se v potočku in vesele
v travici posedajo.*

*Zdajci je kolo ustavil,
v vetru divje zahrnel,
da so deklice zbežale,
Tinček plašno zaihtel.*

Winkler Venceslav:

Gosli brez strun.

Takih gosli zdaj ni več. Andrejček jih je dobil s hribov od starega očeta, toda takrat so imele še vse strune in pele so, da je šlo na vrisk in poskok. Kadar so ljudje uzrli mladega godca, so pustili delo in šli za njim do prve krčme. Tam so začeli piti in plesati, tri dni in tri noči se niso premknili nikamor. Sredi pesmi je pa Andrejček vstal in mirno povedal, da je že dosti. Spravil je gosli in odšel, ljudje so se pa vrnili na delo in zdelo se jim je, da se ni zgodilo nič posebnega, tudi nobenega greha niso videli pri vsem tem in njive so ravno tako obdelali, kakor bi jih drugače.

Andrejček je pa hodil po svetu, obiskoval revne in bogate, smejal se vsem in živel, kakor se pač živi: malo z lokom, malo z dolgimi prsti. Dvorov in gradov ni obiskoval, rad bi jih videl, a jih je bilo malo in težko je bilo priti do njih. Tudi vil in škratov ni srečal nikjer. Če je vprašal po njih, so se mu ljudje zasmejali.

Takrat so deželo krog in krog varovali železni zidovi. Andrejček je hodil tri dni pod njimi, da je našel vrata.

»Rad bi šel kam v svet,« je rekel stražarju.

»Dobro,« mu je ta odgovoril, »daj mi eno struno! Tako lepo ti poje, kakor malokomu. Toda polno godcev gre tod mimo in ko bi se hotel vrniti, bi te ne razločil več.«

Andrejček je odtrgal struno in stopil v tujo deželo.

»Joj,« je vzkliknil, »saj tukaj je kot pri nas!«

Seveda je bilo. Prav taki ljudje so hodili po cestah, tudi lepo so pozdravljali, le pretihi so bili. Ko so zagledali godca, so se ozrli oprezno okoli sebe, nato pa zaprosili s hrepenečim glasom:

»Daj, zaigraj nam pesem!«

Andrejček je videl, da jim je hudo, da težko živijo, vzel je lok in zaigral jim je kot še nikoli nikomur.

Nenadoma so pa prišli črni ljudje z železnimi biči. Planili so na godca in ga pognali, odkoder je prišel.

Bežal je v domovino.

»Vrni mi struno!« je zaprosil stražarja pri vratih.

»Ne morem!« je rekel. »Napel sem jo med dve palici, veter je pihal vanjo in tako lepo je zvenela. Toda veter je zrasel, izpremenil se v burjo in mi odnesel struno.«

»No, tukaj ne morem pomagati,« je vzdihnil godec. Šel je od vasi do vasi in godel samo po treh strunah. Pesem je bila zmeraj lepša, nazadnje je prišel glas o njej že do samega cesarja.

»Pokličite mi godca!« je ukazal vojakom.

Prijeli so Drejčka in ga pripekljali predenj.

»Zaigraj mi pesem!« je ukazal cesar, ki se je dolgočasil od brezdelja.

Godec je nastavil lok in začel. Najprej o zemlji, o tihi zemlji, ki je polna bogastva in bridkosti. Lesene kočice se skrivajo pod hribi in se pogovarjajo z zelenim poljem. Bele ceste vriskajo mimo koč in hitijo nekam daleč, daleč, morda v velika lepa mesta, morda čez hribe, skozi gozdove, da nazadnje nekje kar same od sebe izginejo. Po zemlji pa hodi trpljenje,

nekdo ga je poslal na svet, nekdo je kriv, da je prišlo. Tako je pel godec, nato za hip prenehal in nadaljeval s trepetajočim glasom o svobodi. Sredi pesmi se je ustavil.

»Zakaj si prenehal?« je vprašal cesar.

»Zdaj se pesem konča,« je razložil Andrejček.

»Ampak to ni pravi konec!«

»Gotovo ne, še precej časa bo minulo, da bom znal vsega. Zdaj je stiska za vse, le še majhno merico dobre volje imam in tudi smeha mi je že zmanjkalo.«

»Tega ne razumem,« je rekel cesar.

»Tega ne razumemo,« so pritrdili dvorjani.

Pograbili so Andrejčkove gosli in raztrgali zadnje tri strune.

»Da ne boš več takih igrall!«

»Prav je!« je odločil cesar.

Nato so ga zapodili.

Tako so bile zdaj gosli brez strun. Andrejček jih je nosil pod pazduho in ko so ljudje uzrli godca, so vse pustili in šli za njim. Potrti so ga gledali, tipali gosli in izpraševali, če je zdaj vsega konec.

»Mogoče bi lahko napel druge strune,« je rekel vrvar. »Nekaj pravih vrvic imam doma.«

»Mogoče bi se dalo kako drugače napraviti,« so razlagali kmetje. »Pri nas v hribih je še nekaj starih godcev, ti razumejo take reči.«

»Prav za prav morajo gosli same od sebe zapeti,« so rekli brezposelni po dolgem premišljevanju. Imeli so zadosti časa in so vse natančno premislili. »Saj tudi mi živimo brez dela in hrane.«

»To so posebne sorte čudeži,« je odgovoril Andrejček. Malo je dvomil, če bi hotele gosli kar tako zapeti, vendar jih je vzdignil. Strun niso imele in nekako čudno je bilo, ko je podrsal z lokom po njih.

»Da bi le zapele!« si je zaželel na vso moč in gosli so se nenadoma oglasile:

»Zora zlata v hribih vstaja,
vzdigni se, ponižna raja!«

»Jezus, Marija, to je pa čudna pesem!« so osupnili ljudje in si zakrili obraze z rokami.

»Kaj bo čudna!« je dejal Andrejček. »To je nekaj prav vsakdanjega. Ampak nerodna je. Tako neznansko hrešči, kar noče zveneti mehko in toplo kakor včasih.«

In znova in znova je potegnil z lokom po goslih. Zmeraj se je oglasila ista pesem.

Čez nekaj časa so znali vsi tisto nerodno pesem.

»Kaj pa zdaj!« so rekli.

»Zdaj gremo pa na Brezje,« je povedal nekdo. »Toliko časa že nismo bili gori, skoraj že deset let. Saj veste, človek nima ne časa ne denarja in ne more nikamor. Tam gori je pa tako lepo...«

»Meni je vseeno!« je pritrdil Andrejček.

Šli so, obredli vso dolenjsko stran in romali mimo Ljubljane na sever. Mimogrede so po vaseh klicali ljudi, naj gredo z njimi.

»Kaj pa je?« so izpraševali tisti, ki niso ničesar vedeli o pesmi in o goslih.

»Kaj hoče biti? Na božjo pot gremo! Toliko nas je kakor še nikoli. Spodobi se, da greste še vi!«

»Seveda,« so rekli vaščani, »saj bodo otroci varovali.«

»Kar s seboj jih vzemite!«

Zaprli so vrata in odšli vsi. Bile so jih vse poti polne. Spredej je šel Andrejček in ves čas je sviral tisto čudno in lepo pesem.

Sem in tja so jih dohiteli gospodje v kočijah. Izpraševali so jih v vseh jezikih, kam gredo.

»Na Brezje,« so odgovarjali, »na naše Brezje!«

Gospodje pa niso mogli razumeti vsega. Pognali so avtomobile, da bi prišli poprej do letovišča, kjer bi se zabavali. Ponekod so ustavili romarje orožniki, ko so pa videli, da nima nihče orožja, so se nasmehnili in še otroke so pobožali.

»Le pojdite,« so rekli, »pa še za nas molite.«

Bila je silna množica, niti do cerkve niso mogli vsi, kaj šele, da bi stopili vanjo in pozdravili Marijo.

»Grem pa jaz na prosto,« je rekla Marija Pomagaj in stopila iz oltarja.

»Ali ste prišli?« je pozdravila Andrejčka na pragu. »Dolgo vas ni bilo, težko sem že čakala.«

Ljudje so pokleknili in molili.

Proti večeru so se pa spomnili: »Ko bi šli še kam drugam,« so rekli, »kam daleč!«

Marija Pomagaj se je žalostno nasmehnila.

»Ko so pa povsod železni zidovi!«

»Oh, to ni nič!« so vzkliknili otroci. »Ti ne veš, kako znamo plezati!«

»Pa pojdimo!« je rekel Andrejček.

Vzdignili so se in sredi noči so prišli do železnih zidov.

»To je tako preprosta stvar,« so rekli ljudje. »Malo predstavili jih bomo vendar in bo svet drugačen.«

Po dva in dva so prijeli za kos zidu in ga nesli čez hribe. Proti jutru so prišli do velike reke. Stopili so čez njo. Tam so se ustavili, položili zid na tla in mirno rekli:

»Tako! Zdaj bo vse dobro. Zdaj gremo pa še malo na Goro.«

Šli so, molili so tri dni in tri noči in godec je sviral vse pesmi, kar jih je znal in vedel.

Nato so se vrnili proti domu, nekateri so pa ostali kar tam.

»Tukaj je tako dobro,« so rekli. »Le povejte našim, da jih pozdravimo.«

Škrat — kovač.

Kovač in kovačica sta živela v skromni kajžici, poleg katere je slonela borna kovačnica. Revno sta se preživljala, a zadovoljna sta bila zmeraj. Kovač je koval, razbijal po naklu, metal vstran kováčino, obrabljene žeblice, varil verige, okovaval kolesa, pluge, vozove, popravljaval sekire in si tako pomagal iz revščine. Kovačica pa je kuhala, šivala, hodila šivat v štero in na dnino. Oba sta bila kaj pridna in sta živela v zavidljivem zadovoljstvu.

Nekoč je zapazil kovač, ko je zjutraj na vse zgodaj prišel v usnjenem predpasniku v kovačnico, da je več narejenega, kot je bilo prejšnji večer, ko je šel v kajžico. Sam sebi ni verjel, da je toliko naredil. Drugo jutro je bil spet kup verig zvarjen, katerega se zvečer še dotaknil ni. Najraje bi bil povedal ženi, tako je bil vesel. A kovač ni bil tak, da bi bil vse počenčal. Lepo se je pogovarjal z ženo, o narejenem pa še črnil ni. Ko se je v tretje spet zgodilo isto, je sklenil, da bo vse pregledal, koliko je izdelal čez dan, zvečer pa bo šel oprezovat.

Kar je kovač rekel, je tudi storil. Tako je šel zvečer po večerji v kovačnico, se skril za meh in čakal. »Zastonj čakam,« je dejal, ko se ni nič premaknilo. Komaj je pomislil, že zasliši šum, okno se odpre in pred ognjišče se postavi čudovit človek. Čisto majčkene postave je bil, dolga bela brada mu je segala čez kolena. Rdeč suknjič in modre hlače so se mu tesno prilagale. Čevlje je imel na kapici visoko navzgor zavihane. Sivi lasje so padali globoko na hrbet. V debelih ustnicah je žvečil čedro in na gosto puhnil dim v ogenj, da je žarel, kar se je dalo. Bil je sam — škrat.

Škrat je vzel v majhne, a krepke roke klešče, zagrabil kos železa in ga vtaknil v ogenj na ognjišče. Iskre so se vzdignile iz žerjavice, kot bi zagnal pest peska v zrak. Železo se je grelo, škrat je gonil, zdaj pa zdaj malo pobrskal po žerjavici, da je videl, če že žari. Nato je vse skupaj pustil in šel po ojnice, jih položil na nakovalo, potegnil iz ognja železo, ga ovil okoli lesa, da se je globoko zajedlo v mehak les in je zacvrčalo. Nekoliko ga je še navil in zažeblijal. Tako je okoval ojnice z vsem železjem, jih malo poškopril, namazal in položil, kjer jih je dobil. Spet si je natlačil čedro, jo prižgal na ognju in izginil. Za nocoj je opravil svoje delo.

Tudi kovač je izginil ves presenečen. Kaj takega se mu še ni pripetilo, pa kuje že dobrih štirideset let. Kar razposajeno jo je zavil v kajžico. Na pragu ga je dobil sosed: »Kako gre kovačija?«

»Hvala Bogu, do zdaj še ni slabo.«

»O, tebi ni nikoli slaba predla, ker si bil vedno zadovoljen; danes si pa še prav posebno. Ej, slišiš, kaj pa je z mojimi ojnici. Jutri grem zgodaj v semenj. Si že kaj začel? Prašiče bom prodal.«

»Pojdiva pogledat, morda bo.«

Oba sta stopila v delavnico in sosed je dobil izvrstno okovane ojnice. »Saj pravim, okuje nobeden ne vem kako daleč naokoli ne tako dobro kot ti. Ti si res mojster, da malo takih.«

Dobra se je zdela kovaču pohvala, pa je dejal: »Kaj boš, sosed. Delati je treba.«

Sosed je šel; tudi kovač je šel spat, ko je zaklenil kovačnico. V izbi pa je le z največjo težavo vzdržal, da ni ženi povedal, kaj je videl.

»Dober prijatelj je ta škrat. Srečo nosi v hišo. Da ga le ne zdražim!«

Kovač je spal kot še nikoli, zjutraj je bil vesel, da je kar skakal in ga je morala žena vprašati, če se mu ni zmešalo. Skoro bi ji bil dejal, da se

mu je, in ji povedal, kaj je bilo ponoči. Premagal se je in pohitel v kovačnico. Kolo je bilo najbolj potrebno in lotil se ga je. Delo se mu je odsedalo, da se je sam sebi smejal. Kaj takega pa še ne, si je govoril in koval, razbijal, pel, varil, žgal, močil, polival, udarjal, da je odmevalo, cvrčalo, gorelo, pokalo, žarelo in se delalo, kot bi sami angelci pomagali.

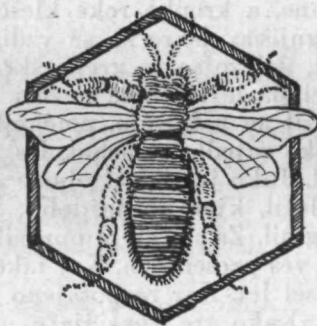
Srečno je minil dan, večera pa se je kovač še bolj veselil. Tako naglo je povečerjal kot ni še nikoli. Nato se je spet skril za meh in čakal, če bo nocoj tudi prišel škrat. Nestrpno je mencial in poslušal, ko se je res spet odprlo okno in je prišel škrat, nažgal čedro in kadil in puhal, koval, se smejal, si gladil brado in pogledoval, če bo kdo od kje prišel. Kovač je prihuljeno gledal, kako se dela kar samo od sebe, da mu še zamahniti ni treba. Ko je škrat spet opravil svoje, je izginil.

Tako je delal škrat noč za nočjo, kovač je lepo ostajal doma, ker je slutil, če bi škrat zapazil, da ga opazuje, da bi prav gotovo izginil in ne bi nikdar več pomagal.

Nazadnje se je celo ojunail, da je nekoč, ko je bil prav dobre volje, povedal ženi, ki je hotela še tisto noč videti škrate. Kovaču je bilo že žal, da je sčencal, in je prosil ženico, naj pusti srečo k hiši. Kovačica je ubogala moža in bila vesela, da so dobili zastonjskega pomočnika. Kovač je bolj poceni delal, ljudje so mu še bolj nosili v popravilo, bogatel je, da so se sosedje čudili, da le more, ko skoro zastonj kuje. On se je le smejal, si mel roke in še bolj poceni koval in čim cenejši je bil, bolj je bogatel.

Za škratovo pomoč je vedel le on in kovačica in sta jo skrbno skrivala.

Po dolgem in srečnem življenju sta umrla in devet vasi je šlo za pogrebom za poštenim kovačem in pridno kovačico.

Fr. K.:

Mir pozvanja ...

*Mir pozvanja v naše hiše,
mir se spušča v naše duše.*

*Naši dnevi vsi so beli,
lilije so si nadele.*

*Naša jutra vsa so zlata,
soncu vsa smeji se trata.*

*Naši so večeri topli,
božji vsi so mir zasopli.*

*Mir pozvanja v naše dneve,
mir poljublja duše bele ...*

Kako je lovec maščeval mušico.

Pet bajk.

Iz češčine prevedel dr. Fr. Bradač.

Mušica in žaba.

Prigodilo se je nekega dne v juliju popoldne, ko je bila taka vročina, da se je celó kamenje potilo. Vse je bilo trudno od soparnega vremena in tudi zlata mušica, ki je že od božjega jutra letala po soncu — podobna majčkenemu zlatemu novcu, ki se kotali v zraku ... Dolgo se je upirala utrujenosti, a slednjič se je vendar morala vdati ...

Tudi zlata mušica je zahrepenela po počitku — in ker je bila izkušena, je vedela, da se najbolje počiva v senci. Vedela pa je tudi, da je najprijetnejša senca pri ribniku, kjer raste na gosto kolmež. In zletela je tja ter sedla na list, ki je bil pripognjen do vodne gladine ...

Nesreča pa je bila, da je ravno pod tem listom čepela v vodi žaba, ki je bila umazanozelena in se je imenovala Regljača.

Komaj je mušica sedla, pravi Regljača: »Lej, lej! To je čedna mušica! Vsa je zlata! Takele še nisem videla ... Ti si najbrž od daleč?«

Ker je bila zlata mušica nekoliko domisljiva, se je začela na listu nekam spogledljivo zvirati: »To je zaradi tega, ker sem iz boljše rodbine kot navadne muhe. Moj očka se je rodil v knežji konjušnici, mama pa je bila doma v župniškem kravjem hlevu ...«

Ko se je tako zvirala, se je žaba počasi pomikala bliže in bliže — nenadoma pa je poskočila in — hlamst! — že je držala mušico za krilo ...

»Žaba, pusti me!« — je jokaje prosila mušica. — »Kaj boš neki imela od tega, če me poješ? ... Mene ne boš sita ... In če me poješ, te bo Bog kaznoval, ker nisem nikdar na svetu nikomur nič žalega storila ...«

»Saj veš! Izpustila te bom!« se je smejala žaba, — »take gosposke muhe še nisem jedla ...«

Rekla je, mlasknila z jezikom — in pogoltnila mušico ...

Žaba in kača.

Ko je žaba pogoltnila mušico, je zlezla na breg in se raztegnila na soncu, da bi se lepo ogrela. Žabe vročina nikoli ne utruji, ker ima mrzlo kri. Zato ji je tudi največja vročina prijetna. In ko je tako ležala, je

začela dremati. Nekaj časa je kimala — kar je v bližini nekaj zašustelo ... To jo je vzdramilo — dvignila je glavo in odprla oči ...

In to prebujenje je bilo strašno ...

Bog ve, odkod se je vzela — pred žabo je stala kača.

Žaba se je prestrašila, mraz ji je šel po hrbtu in vsa je bila trda od strahu.

»Žaba, poglej mi v oči«, pravi kača.

In ko jo je neumnica ubogala, se je kača zakrohotala ...

»Vidiš, kakšno neumnost si storila!« je dejala kača — ter se smejala, da je kar sikala ...

»Toda imaš zato, ker si me ubogala! Mar ne veš, da je vsakemu odklenkalo, kdor, pogleda kači v oči?« —

Ko je žaba slišala njene besede, se je spomnila, da jo je nekoč stara žaba svarila pred kačjim pogledom. In hotela je brž odskočiti, pa ni mogla. Noge so ji bile kakor iz svinca. Po tem je spoznala, da je ne čaka nič dobrega ...

Začela je torej prositi ...

»Moja zlata kačica,« je rekla, »prosim te, ne pojej me! Sem ravno po boleznini in zato zelo shujšana. Danes sem pojedla šele eno mušico. Počakaj, da se malo obredim!«

Toda kača se je smejala, da je kar sikala ...

»Vidiš!« je dejala. — »Ti si danes že jedla, jaz pa nisem imela ves teden grižljaja v gobcu. To mi nič ne dé, če si mršava, mi boš vsaj dalje časa ležala v želodcu!«

In še preden je mogla žaba zacviliti, jo je kača popadla za vrat — ter jo počasi in sladkosnedno sukala vase ...

Kača in jež.

Trajalo je precej dolgo, preden je kača pogoltnila žabo. In ko jo je pogoltnila, je bila zelo trudna. Pa si je rekla, da se bo malo odpočila pod bregom. Tam je bilo suho in zavetje pod grmovjem — tudi visoka trava je rastle tam, tako da se je kača lahko dobro skrila ...

Splazila se je tja, se udobno zvila in prijetno počivala. —

Sonce je počasi lezlo za obzorje, dokler ni popolnoma izginilo. In nastala je v vsej naravi tišina, moder mrak je lezel na loke, travnike in polja in nastopil je prijeten večerni hlad ...

V tem času se prebujajo mnoge živali in hodijo na lov.

In tako se je zgodilo ...

Medtem ko je kača gledala, kako lepo sonce zahaja in kako se pokrajina modro temni, se je za njo dvignil kupček suhega listja, in preden bi naštel do pet, je stal pred kačo jež ...

Groza je šla z nje! Po vsem telesu je imel iglo pri igli in vsaka je bila ostra kot šivanka.

Postavil se je pred kačo, mlasknil z jezikom in rekel: »Kača, poslovi se od življenja — požrem te!«

Kača se je prestrašila; toda niti misliti ni mogla na to, da bi ušla, ker bi jo bil jež dohitel. Umreti pa ni hotela in zato je začela z zvijačo...

»Jejmene«, pravi, »nikar me ne požri! Ali bi te ne bilo sram... Jaz, prismođa, sem danes popoldne pojedla žabo — bila je kakor led in še sedaj me zebe v želodcu...«

»I, to nič ne dé«, pravi prêcej nato jež, »tudi jaz jem žabe in še dosti mi gredó v slast. To je prav, da si jo pojedla, bom vsaj bolj sit.«

»Pa to ni še vse«, se je izvijala kača, »jaz sem tudi strupena, in če bi me ti pojedel, bi bilo po tebi...«

Jež je butnil v smeh...

»Kača, lažeš! Ti si belouška in nisi strupena. Požrem te za kazen, ker si lagala!«...

Rekel je — in jo zgrabil za vrat...

Nekaj časa sta se borila, kača se je ovila okrog ježa — toda kmalu se je zvijala v omotici...

Potem jo je jež požrl, si obrisal rilček v travo, zapuhal in jo ubral proti gozdu, da si poišče še kaj dobrega za pod zob.

Jež in lisica.

Jež je hodil po gozdu, hodil sem in tja — in ker je bil sit, ni gledal pazljivo pod padlo listje, ali se morda ne skriva kje polž ali črv. In ko je hodil tako sem in tja, je šumelo pod njim listje...

To šustenje, ki ga je povzročal jež, je začula lisica. Ni ji dalo, da ne bi pogledala, kdo dela tak šumot v gozdu. Prišla je bliže in uzrla ježa... Bila je sicer že noč — in pod gozdnim drevjem je bilo še posebno temno, toda lisica je takoj zagledala ježa, ker se ji ponoči oči svetijo.

In prav te oči so jo ježu izdale. Zagledal jih je, kako se rumenkasto svetijo za grmom in prêcej je vedel, koliko je ura bila. Ni bil tako neumen, da bi čakal, da ga lisica popade. Čim je zagledal lisičje oči, se je zvil v klobčič in ležal kakor ubit...

Lisica je prišla, ga pogledala in se zamislila... Obrnila je ježa, toda zaman... Na vseh straneh so bile same igle... Vanj ugrizniti ni mogla...

Toda ker je bila lisica izkušena, si je znala pomagati. Spomnila se je, da je slišala nekoč vaške otroke, ki so čitali v šolo gredé v čitanki berilo o lisici, kako je vrgla ježa v vodo. Vedela je tudi, da je prav blizu ribnik, in zato ni dolgo premišljala...

Brenila je v ježa in ga trkljala po brežini doli — proti vodi.

Jež je čutil, da ga lisica nekam trklja, toda mislil si je, da ga samo izkuša, da bi se odvil in bi ga mogla popasti. Zato je trdno sklenil, da se ne odviije za nič na svetu.

Toda lisica ga je valila kar naprej...

Nenadoma pa je zapljuskalo — in jež je začutil, da je v vodi. Kar odrevenel je, tako se je prestrašil, zakaj spoznal je, da ga je lisica zavalila v ribnik, da bi se mu maščevala, ker se ni dal požreti. Toda utočiti se ni hotel... Hitro se je odvil, da bi splaval k bregu in si rešil življenje...

Vprav na to pa je lisica čakala!

Čim se je odvil, ga je popadla za trebuh, kjer jež nima igel in ga zaklala kakor pišče...

Imenitno ji je šel v slast, ker je bil dobro rejen; pustila je le kožo z iglami...

Ko ga je požrla, je veselo zamigala z repom in z lahkim korakom odšla nazaj v gozd, da bi do svitanja dospela na rovt, kjer je bila v skalah njena duplina...

Lisica in lovec.

Brezskrbno je šla po gozdu, ker je vedela za vsak kamen in ni mogla zaiti. Tudi ni bilo več tako temno; pokazal se je mesec in je z visoka svetil v gozd. Mesečina je lila skozi vejevje in padala prav na tla. Na rovtu je bilo svetlo kakor po dnevi in če ne bi skovikale sove, bi ne bil nihče verjel, da je res noč...

In šla je lisica zadovoljno s polnim želodcem ter se ni menila za nič.

V gozdu je bilo tiho, niti list se ni zganil na veji, niti travica ob stezi se ni stresla. In ker je bilo že zelo pozno ponoči, se je svetila na travni, na nizkih vejah dreves, na grmičju in na cvetlicah rosa.

Lisica je večkrat rada bredla po orošeni travi... Tako tudi danes...

In to jo je izdalo... Še slutila ni nesreče, ki ji je pretila.

Po gozdu je šel lovec in hipoma zapazil, da je rosa trave obrisana. Brž je pogledal na tla in videl lisičji sled...

Ko je to videl, je hitel proti velikemu rovtu, zakaj vedel je, da ima lisica tam svojo luknjo in da pride gotovo tja, da prespi dan. Hitel je tja zato, ker je potreboval kožuhovino za ovratnik pri zimski suknji, in vedel je, da se

delajo taki ovratniki iz lisičjega krzna ... Med potjo se je v brk smejal in zdelo se mu je smešno, da mu bo lisica, ta zvita lisica, sama prinesla svoje krzno.

Ko je prišel na veliki rovt, se je ozrl okrog in okrog po travi in ko je videl, da je na travi še vsa rosa, se je zadovoljno oddahnil. Potem se je skril za deblo starega, debelega bora ter si pripravil puško ...

Komaj je to storil, se pojavi na drugi strani lisica in brede počasi skozi orošeno travo proti skali.

Lovec je pomeril in čakal, da pride bliže, da bi jo gotovo zadel.

Ko je bila lisica že prav blizu, je hipoma obstala ... Pogledala je na bor in rekla: »Kaj je to? Tako nizko vendar še ni bila nikoli veja na tem boru ... Tudi se veja v mesečini nikoli tako ne blišči ...«

Toda v tem hipu se je iz veje še bolj zabliskalo, počilo je in lisica se je zvalila ... Bilo je po njej ...

Izza bora je skočil lovec in si dal puško na ramo. To je bila njegova puška, ki je mislila lisica o njej, da je veja ...

Potem je lovec mrtvo lisico odrl, vzel kožo, odrto lisico pa pustil ...

In ko je posvetilo zarana sonce, je priletela — bogve odkod se je vzela — majhna zlata mušica. Obrnila se je v zraku, veselo zabrenčala in rekla:

»Jej, jej! Tu je mesa! To bo gostija — ne za eno, ampak za tisoče zlatih mušic.«

Sedla je na mrtvo lisico in se začela gostiti.

In pri tem ni niti vedela, da je na tej lisici maščeval lovec eno njenih sestic, ki jo je včeraj popoldne požrla pri ribniku žaba.

Viktor Zvezdana:

Zvezdanka.

*Mrak zagrnil je zemljo,
zasvetilo se nebo ...
Angelci ljudem prižgo,
zvezdic svetlih sto in sto!
A Zvezdankino oko,
sveti lepše kot vse to!*

Gustav Strniša:

Zgodnje jutro.

Nad poljem plešejo meglice,
v višavi mlada zora vstaja,
škrjanček že pod nebom raja
in išče biserne stezice.

V nebesa rad bi bil dospel,
da Stvarniku bi jutranjico
glasno zapel in čez planico
spet vtonil v mladi dan vesel.

Gustav Strniša:

Netopir.

Ptičke pol in miške poll
Če hiti v poljani zlati,
z miškami takoj se brati:
— Ptica nisem bil nikol!

Ptice pol in miške poll
Če ponoči v zraku bega,
drzno se s skovirjem krega:
— Miška nisem bil nikol!

Ptice pol in miške poll
Toda, saj poznajo vsi ga,
netopir jih malo briga:
— Prida pač ne bo nikol!

Ker po vetru plašč mu bega,
pač ostane slab značaj!
Ptič ni, miš ni, kaj se krega,
netopir ostane naj!

Zanimivosti

Tvoja knjižnica. Knjiga je tvoj najzvestejši prijatelj; ko te vsi drugi zapuste in te pozabijo, ti ostane knjiga, veseli te v žalosti in vzpodbuja te, ko si malodušen. Zato ljubi knjige, pazi nanje in pridobivaj si novih!

Knjige imej shranjene na posebni poličici, ki ima več predelov. V najvišjem imej pesmi in knjige zabavne vsebine, v drugem potopisne in poučne knjige, prav spodaj, pri roki, pa imej šolske knjige. Da knjige obvaruješ pred prahom in soncem, jih imej zagrnjene z zaveso.

Če si naročen na mladinski list, pazi, da ne izgubiš kake številke. Na koncu letnika pa daj vse številke vezati in imel boš novo knjigo v svoji knjižnici.

Mamici, očetu in vsem, ki ti dajejo darila, reci, da bi te silno razveselili, ko bi

ti namesto sladkorčkov in igrač podarili kako knjigo. Sladkorčke poješ, igrače pokvariš in se jih naveličaš, knjiga pa ostane.

In še to: ne izposojuj svojih knjig! Ko te obišče prijatelj ali mladi sorodnik, mu s ponosom pokaži svojo knjižnico. Toda ko ti bo rekel, da mu posodi kakšno, mu reci:

»Glej, prijatelj! Danes ti posodim knjigo, toda prosim te, napravi si tudi ti svojo knjižnico. Povedal ti bom, katero knjigo si nabavi in kje. Videl boš, kakšno veselje boš imel s knjigami. Če pa ne moreš knjige kupiti, se vpiši v kako knjižnico. Jaz knjige zelo nerad dam iz rok, ker se umažejo ali celo izgube. Sicer pa velja za nas narodna dolžnost, knjige kupovati, ne pa si jih izposojati, ker Slovencev nas

je tako malo, da moramo prav vsi sodelovati pri zgradbi naše kulture. Včasih so bili pri nas vprav najmlajši dijaki največji ljubitelji slovenske knjige, danes pa slovenske knjige ne morejo več tako izhajati, ker ni kupcev. Naj živi geslo: Vsak Slovenec svojo knjižnico!»

Lakedemonci. Olimpijske igre je prišel gledat tudi neki starec, ki pa ni našel nobenega sedeža več prostega. Ko je tako iskal in se prerival v zadregi med terasami, so se mnogi iz njega norčevali in se mu posmehovali. Končno je prišel do mesta, kjer so sedeli Lakedemonci. Tu pa so vsi mladeniči in mnogi možje spoštljivo vstali in ponujali starcu svoje sedeže.

Vse navzoče občinstvo je bilo navdušeno nad tem lepim dejanjem Lakedemoncev in s ploskanjem in s klici so dajali izrazov pohvale in soglašanja.

Starec pa je rekel ves žalosten:

»O, bogovi! Saj je jasno videti, da vsi Grki vedo, kaj se mora storiti, toda samo Lakedemonci to, kar vedo, da se mora storiti, tudi v resnici izvrše.«

Od kdaj so goré. V starih časih je bila zemlja ravna. Rasla so pač že drevesa in trava, jezera so bila in morje, tudi že mesta ljudi. A nobenega studenca, nobene reke ni bilo. Ravno kakor po mizi je bilo povsod.

Do tistega dne tako, ko je šel Jezus v nebesa. Na travniku med daljnimi goz-

dovi je bil Jezus. Dvignil je roko za slovo, pogledal naravnost v nebesa, in glej: vzdignil se je od zemlje. Počasi, narahlo, brez giba in kretnje se je vzdignil v nebo. A kaj se je zgodilo? Najprej so posegle travne bilke, potem pa še drevesa za robom njegovega oblačila. Vse je hotelo za njim v nebo. Že je vzvalovila zemlja v širnem krogu: najprej se je popel travnik, ki je stal Jezus na njem; brez glasu, nič se ni potreslo, nič zabobnelo, nič se ni prelomilo. Nato so se povzpeli za Jezusom bližnji gozdni obronki, nato cele šume, jezera, človeška mesta, vsa zemlja! Nekateri deli so se povzpeli višje, nekateri nižje, drugi so ostali pri tleh, kakor da so se prekasno zdramili iz spanja.

Vse se je obesilo na beli Gospodov plašč. Vsa širna zemlja, livade, gozdovi. Ptički so se dvignili in peli Jezusu ob glavi, dokler ni narahlo zamahnil z roko in zaukazal zemlji, naj obstane.

Zemlja je obstala v sladki boli za Gospodom. Kar je bilo visoko, je ostalo visoko, da bi mu bilo za vse čase bliže. Le potoki in reke so udrle iz jezer in se pognale po bregovih navzdol, širokemu morju nasproti. Iz vseh gorskih sten so privreli vrelci šumečih voda. Zakaj? Da bi se v daljnih morjih spremenili v oblake in bi v podobi oblakov prišli Gospodu bliže kot vse druge stvari.

Za dobro voljo

Lov na jelena. Ta igra naj se igra na nogometnem igrišču, katerega osrednji krog (center) predstavlja ribnik; v raznih razdaljah naj bodo postavljene pregrade in različne ovire. Igralci naj označijo jelena, pse in lovce.

Jelen lahko leta povsod. Gre za sledjo in prekorači ovire v redu, ki mu je najprikladnejši.

Psi mu sledijo, in ne da bi ga napadli, ga skušajo prehiteti, mu zastaviti pot in ga nagnati proti lovcem. Vsekakor morajo iti po isti sledi kot jelen in prekoračiti iste ovire kot on.

Lovci morajo korakati in ne letati za jelenom. Skušajo obkoliti jelena, ki je ujet na ta način, da se ga dotakne eden izmed njih.

Če uspe jelenu, da se vrže v ribnik, ne da bi bil ujet, dobi igro.

Če je število psov veliko, napravimo igro zanimivejšo na ta način, da združimo po dva ali tri pse, ki zapirajo jelenu prehod čez ovire.

Nočna straža. Igralec, ki ima zavezane oči, stoji v velikem krogu, ki ima premer 15–20 m. Trije drugi igralci se postavijo

zunaj in okoli kroga. Na dano znamenje sodnika se igralci brez šuma pomikajo proti straži. Ta posluša in z iztegnjeno roko naznači smer, od koder prihaja šum. Označen igralec se mora ustaviti. Svojo pot more nadaljevati šele tedaj, ko so označeni in ustavljeni vsi igralci.

Igro dobi oni, ki se najprej dotakne straže. Pazi: sodnik, ki je poleg straže, naj z znamenji opozarja igralce, da se ustavijo na dano znamenje straže, ako je le-to upravičeno. Svoje povelje more podkrepiti z žvižgom piščalke, ne sme pa izpregovoriti.

Serpentina z zasukano glavo. Igralci, katerih število ni določeno, se postavijo drug za drugim v razdalji enega koraka in se začno pomikati. Na dano znamenje se zadnji igralec hitro obrne in koraka v nasprotno smer, ostali ga pa skušajo oponašati, kar pa jim seveda povzroča nemalo težav.

Igra preneha tedaj, kadar se vsi igralci zaporedoma obrnejo v smer zadnjega igralca.

Namesti se lahko več vrst, da je slika pestrejša in tekma živahnejša.

Bog je ustvaril zemljo.

Λ I U Λ Λ Λ Λ I Λ
STVRNKS
LVHVLNCS

Posetnica.

Ivo Stanej

Krško

Kaj je ta mož?

Pregovor.

Zdrob — Rovte — garje — sidro — notar.
Črtaj v vsaki besedi dve črki in ostane
ti pregovor.

Rešitev ugank iz 9. številke:

Majniški oltar: 1. A, 2. Eva, 3. mreža,
4. medklic, 5. preprogar, 6. Abraham, 7.
aleluja, 8. Momljačka, 9. miš, 10. Rim, 11.
Luč, 12. ar, 13. bacek, 14. on, 15. lok, 16.
mak, 17. pes, 18. brv, 19. kamen, 20. ris,
21. oko, 22. vrana, 23. osa, 24. Ig, 25. Mar-
jana, 26. Ur, 27. Sava, 28. omara, 29. Stol.
— Po sredi: Ave, Kraljica maja!

Planine: Planine sončne, ve moj raj!

Skrit pregovor: Dobrota je sirota.

Prav so rešili: Svoljšak Ivan, Ma-
rijan in Matko, Dob; Cuderman Cirila, Tu-
paliče; Francé iz Središča; Zlatica Jug,
Studenci pri Mariboru.

Izžreban je bil: Svoljšak Matko,
Dob.

Zaključna urednikova beseda.

Končali smo 66. letnik Vrtea. Upam, da smo ostali zvesti tradiciji našega mladinskega lista. Usmerili smo ga predvsem v leposlovno smer, a nudili smo zanimivosti tudi z drugih panog sodobnega kulturnega življenja. Morda nismo prav v vsem uspeli, a glavno smo, tako se nádejamo, dosegli. Vzgojali smo leto dni slovensko mladino in ji nudili poštenega zabavnega beriva. Sodite, koliko smo uspeli v teh namenih, in sporočite, v čem smo pogrešili, da se prihodnje leto še dvignemo! Prihodnje leto bo pisal uvodno povest naš priznani mladinski pisatelj, profesor Joža Lovrenčič, ki ga poznate zlasti iz pravljice »Pastir z belo ptico«. Za Vrtec 1936-1937 je pa napisal pravljico »Tonca iz lonca«, ki bo zelo zanimiva in napeta. Že zaradi nje se mora število naših naročnikov zelo pomnožiti! Naj nam ostanejo dosedanji naročniki zvesti in pridobe še novih! Vsi boste zadovoljni! Cena ostane 15 Din za vse leto, pač najnižja cena, ki jo zmoremo! Res je, težko zmorete to, a za dober in vreden tisk se izplača nekaj žrtvovati! Bog Vas živi, moji prijatelji Vrtea, na svidenje v septembru! Vsi nam ostanite zvesti, pa še novih pridobite!

Urednik.

»Vrtec« izhaja 15. dan v mesecu in stane za vse leto Din 15.—. Izdaja ga Konzorcij »Vrtea«. Urejuje ga in oblastem odgovarja Jesenovec France, profesor v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 18. — Uprava »Vrtea« v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman). Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (K. Čeč).

Urednikovo pismo.

V 66. leto stopa »Vrtec« z letnikom 1935—36. Lepa doba, pravi starček je že naš list! Saj pomni sodelavce še iz Levstikovih, Jurčičevih in Stritarjevih časov tam iz let okrog 1870.

Na zunaj se je torej že kar zelo postaral, a v sebi druží vedno le mlade in krepke moči. Njegovi sotrudniki so mladi, njegovi prijatelji in čitatelji še mlajši.

Že dolgo vrsto generacij je preživel, a peskoz je ostal mlad. Saj je hodil vedno s časom dalje, saj se je vedno na novo pomlajal.

Sedaj je dobil novega vrtnarja-urednika, ki bo ostal zvest načelom, ki jih je »Vrtec« peskoz izpovedoval: vzgajal bo slovensko mladino višjih razredov narodnih šol, vzgajal v dobre, poštene in značajne ljudi, kakršnih prav danes med nami, žal, precej pogrešamo. Vzgajal jih bo neprisiljeno, tako rekoč mimogrede, ob lepem zabavnem štivu in slikah. Neprisiljeno vzgojo poudarjam! Brez posebnega pobožnjaškega poudarjanja bo vodil slovensko mladino k religioznim, etičnim in narodnostnim vrednotam, ki jih mora ceniti iz sebe, iz svojih nagibov, iz stremljenja lastne duševnosti vsak, ki hoče biti cel človek, mož, poštenjak!

Na ti poti bo potreboval vrtnar-urednik mnogo nasvetov, podpor, pomoči. Dajte mu jo vsi, ki ste poklicani k skrbi za našo mladino: duhovniki, učitelji, kulturni in prosvetni delavci! Dajte mu jo s prispevki za list: s povestimi, pesmimi, slikami, ugankami itd.! Dajte mu jo z gmotno podporo za list! Daj mu jo ti, mladina, ki hočeš biti in ostati zvesta katoliški veri in vzgoji, slovenskemu narodu in naši lepi kraljevini Jugoslaviji! Mladina, naroči se na list, ki te bo vodil po teh potih! Prijatelj moj mladi, če si že naročen na »Vrtec«, ostani mu zvest, pridobi pa še druge zanj! Čim več vas bo, lepši in bogatejši bo list, z večjim veseljem boste čitali številko za številko! In ob koncu leta bo zadovoljen lastnik vrta, njegov vrtnar in cvetlice v njem!

Urednik.